ՆՈՒՄԵՐՈ 1542 — 1882 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 5 ՇԱԲԱԹ — ԱԼԹԱՐՆԱՐ ՍԻՆԻ

ԹԷՐՋԻՄԱՆ ԷՖԷՐԻՍ

ՄԻՎՈՏՏԸ ԲԱԼԻԹԻԳԻՅԻ ԻԼՄԻՅԻ ՎԻ ՄԻԼԼԻՅԻ

ՎԷ ՍԱԻՐԷՅԻՆ ՃԱՄԻ ԵԷՎԱՄԻ ԿԱԶԷԹԱ ՏԸՐ

ԱՊՕՆԷ ԳԻՇԱԹԼԱՐԸ

Մէջիտիյէ 20 գրուշան

ՍԹԱՄՊՈԼ ՓՈՓԻՆ

Պիր սէնէլիք . . . . . 80 ղրշ.
Ալթը այլըգ . . . . . 90 »
Ամբաւայլըգ . . . . . 50 »

ՎԻԼԱՅԱԹ ԻՉԻՆ

Բօսթա իլէ իրսալ օլունճաղլար իչիւն

Պիր սէնէլիք . . . . . 220 ղրշ.
Ալթը այլըգ . . . . . 110 »

30 Բարա

ԻԼԱՆԱԹ ԳԻՇԱԹԼԱՐԸ

Պէհէր սաթրը իչիւն

1 վէ 2 վէ 3 ինճի սահիֆէյէ . . 5 ղրշ.
Միւնձէմ սահիֆէյէ . . . . 2 »
ԻԼԱՆԱԹ – Պանպա, Շիրքէթի վէ ու�մուրգ սարրաֆիյէյէ այիտ իլանաթ.
2 վէ 3 ինճու սահիֆէյէրէ . . 6 ղրշ.
Միւնձէմ սահիֆէյէ . . . . 4 »
Զիյատէ միւսաւէթ իչիւն իլանաթա այրը բարարլըգ օլուր։
Մէվսիմա գէճիկիյա տայիր պէնտէր մէվսիմէն գայրուլ օլունճաղ վէ ոնէրէ օլունմայան էվրաք իատէ օլունմայա գ տըր։

30 արա

Իսարբէանէսի վէ մամէպասը, Սթամբօլտա Պապը Ալի ճամաէսինէ էսկի Պապը Զաքիրէյ սօգպաղը քէօշէսինէ նումէրօ 8ռէ տիր։ — Կապէթանըն ումուրը իտարէ վէ թահրիրէսինդէ այիտ քեաֆիֆէի մէվսատ հապգընտա Միւսրի կապէթա Տիգրան Ճիլէլէկեանա միւրաճաաթ օլունճաղը կիպի, քեաֆիֆէի մէքեաթիյպին տախի անըն նամընա կէօնտէրիլմէսի իգթիզա իտէր։

ԿԻՒՆԼԻՒԹ ՀԱՎԱՏԻՍ

ՄԸՍԸՐ

Յիրանէյէն նամ Բարիզ կապէթանրին պէ յանընա կէօրէ, Խրատիի Մուրտը Մըսրիյէի Թէֆթիշ իսէն Լիվրօպաը գէնտրօլ հէյէթինին վաղիֆէսինի էրպապը Իգթիսարտան պիր թագըմ եէրլի մէմուրլարա հէվալէ իլէ, պունլարտան միթէշէքիւլ պիր գօմիսիոնըն ըրյասէթինի տախի պիր Ինկիլիզ թէվֆոի էյլէմէք իստուսուրնա սարֆը զայրէթ իմէքտէ իմիշ։

Պու պապատ պիր գարարը գաթի վերմէք իւզրէ, Ֆրանսա մարկէ մէմուրլարընտան Ի.բի զամ Լօնտրայա կիթմիշլէր տիր։

—

Մէրինի Բուրնն պէ յանընա կէօրէ, Մըսրըն թէնսիգաթը հագգընտա պու կիւնէ գատարֆրանսա հիւքիւմէթի թարաֆընտան Ինկիլթէրրա դայնէթօսընա հիւ պիր թեպլիղաթ իտրա օլունմասը կիպի, Ինկիլթէրրա քէնտի նէյաթ ու էֆքէարընը տէվլէթլէրէ պիրտիրմէսի քէճ տէ Ինկիլթէրրայա օլ պատատ հիւ պիր թեպլիղաթ իտրա օլունճաղը իհթիմալէն պահա տէյիլ Ֆոր։

Մանիֆիստ տէվլէրան իտէն պիր չայիպա կէօրէ, Ֆրանսանըն նամինը մրգգաթա ալտրըմընդ նէյէթինտէ պուլունմաղը միւթալէպատ միւգաբէրաթը մէտոտ վէ ճիատիյէյի իյճաայ իտէճէք տիր։ Պունտան մաատա, Ինկիլթէրրանըն առէմի մէնֆաաթիրօ գօրնրն իսրանմասը խուսուսէն Բուսիա իլէ Ֆրանսանըն վերսիյէրի մանա՝ ֆիլհագիգա գաբրբրգալարա սէպէպկէթ վերէճէք տիր։

Ֆրանսա հիւքիւմէթի՝ Մըսրըն թէնզիմաթը ասքէրիյէսինէ տաիր օրան Իպրէհոյա իհթիրազ իհմէմ էքտէ տէ, մէկֆուտա օրան մայլէճէ սուրէթը Ֆէսպիրէյէրէ խալէլ կէթիրէրէք տիկէր պիր Պապը Սէֆիտ տէվլէթինի Մըսրա միւտախէլէսինի մուճիպ օլմաղ հէր նէվի թաատիրաթը ըէտտ իտէճէք տիր։ Պունտան մատա Մըսրըն իսթիգպալինէ միւթէալիգ օրան խուսուսաթճա, Պապը Ալի իլէ պիլիթթիգաղ իճրատը լայրմէկէյէն մուամէյէ հագգընտա, Ֆրանսա տէվլէթի՝ Ինկիլթէրրա իլէ տիկէր Լիվրօպա տէվլէթլէրինէ հէմֆիֆրէտար կէօրիւնմէյօր։

Ֆրանսա տիբլօմասիսի՝ պու պապատ Սրանիա վէ Եունանիսթան իլէ թաթիի էֆքէար իհթիմէքտէ օլուպ, բիվայէթէ կէօրէ պու իքի տէվլէթլէր տախի՝ Մըսրը Աֆէսէէսինին գաթիէն հալա թէքվիյէսինէ միւսաիէլէյէ արզուէշ պուլունմաղտա տըրլար։

—

Թէրճիմանը Հէյէրէրին պէ յանընա կէօրէ, Մըսրըտա չիմիկէ գատար Ժանտարմա իչիւն եաբըլանէֆէրաթէն մէգատարը հէնուզ 250 տէրեֆէսինի կէյէմէմիշ, վէ պունլար տախի քեամիլէն խարիճատէն կէլմէմ ատէմլէր օլուպ, եէրլիլէր պու խրամէթի գաթալ իհթիյորլար իմիշ։

Իհթալիա վէ Զուիյցերիա վէ Եունանիսթան թարաֆլարընտան տախի Ժանտարմա թահրիրի արզու օլունմաղտա իմիշ իսէ տէ, գիզը ուռէլը մուազամա՝ պու դայատէ մէգգիբ հիւքիւմէթլէրէ նազարը տրդաթլարընը աչարաղ, պինտէն ալէյհ պու եօլտան տախի լիզուրմու գատար ատամ ճէլալի իւմիա օլունմայօր իմիշ։

Քէղա կաղէթաի մէգգիբրէն մալիւմաթընա կէօրէ, կէրէք խաքենտէրիյէ թազմինաթ գօմիսիոնը վէ կէրէք ասիլէրին մուհաքէմէսի էյլէրի զայէթ աղը կիթմէքտէօրմէք, պու պէթաէթտէ մութլագա պիր մագսատ օլմըզը մէզգուրէնին նազիրլէրի թահրիր իսթինթագա ալընարագ պու խուսուսատա քի ֆէսատընը մէյտանա չըգարըլմասը լիզուրմը՝ հէր սահիպը թէտպիր թարաֆընտան թաստիգ գընընմաղտա տըր։

«Ֆիլհագիգա, ճէպէլը Լիպանանն մէկգիէն տէր.քէար օրան նազիր քէլինտէն նազի։ պէօյլէ վէ սաֆիթը թէդվիրիյէ իլէ (միղէվիրիք իլէ) ըզգատատա չալըշանարլը վէ անէրի խաքէ վէ ճէպի թահրիք իտէնլէրին ամալինէ վիւսաթը մէյտան պըրագըրը իսէ, մազարրաթը միւրքիյէ կէօրիւլէճէյի պէկիւիման տըր։

«Բիսալէնին չիկվէի իֆատէսինատէքի թարը ալ իֆատա վէ թահրիք իսէ բէք աշքէար տըր։

«Հէյէ «Լիզան էհուլ»՝ նէյէր լէ։յոր պա ասպէէ խուլ էնիէրեռ։ եէլոն ռէս ըբէարոյոր» մէպլինտէ ֆրգրալար՝ միւթէասրրքի ապլի մնատէսինէ հասրը ամալ օլունմասրղընը ալէնէն կէօսթէրիյոր։

«Ցէվլէթլու Բիւսթէմբաշա հազրէթլէրինին մուգատատա Ցէրասատէթ կէլէլէրի իւզէրինէ օրաճա ինֆիսալէրի իւմիա իսթիրտիյի, վէ սոնրա ատամէրէրի մուգունա մէպնի մէյտանէ գէլմէսի հարը ալարզը եօնաաքի ֆդրաթը մունտէրիճէ իսէ, սրրֆի սրաճիֆտէն իպարէթ իսուկի վարէսթէէլ տէլիլ տիր։»

—

Զուիյցերիատա վագը ճինէվրա շէհրինտէն եաբըլարընա կէօրէ, Մըսրը իրսալէթը ասքէրիյէսինտէ պուլունմաղ իչիւն գայա օլունմասրը մրգատարը չիմիկէ գատար 5000 նէֆէրէ պալիղ օլմուշ տըր։

Պու մրգատար՝ եապրան էշասընը ժանտարմա իչիւն տէյիլ, ատէթա Մըսրը օրտուսընը տոլաբրմաղ իչիւն օլաճաղը իսապէթ եէլէմէք տիր։

—

ՃԷպէլը Լիպանան միթէսարրըֆը մատէսի հագգընտա պու սապահ.քի Վ.էԷ պէր վէճէր աթէ միթալատա պուլունմոյօր։

«Մէհֆիրը միւասէհաթրմըզտա, եէնէ ճէպէլը Լիպանան միթէսարրըֆը տէվլէթլու Բիւսթէմ բաշա հապրէթլէրի ալէյհինտէքի բիսալէտէն քէմալը էհէմմիյէթլէ պահս օլունմաղտա, վէ բիսալէի մէզալուբէնին նազիրլէրի թահրիր իսթինթագա ալընարագ պու խուսուսատա քի ֆէսատընը մէյտանա չըգարըլմասը լիզուրմը՝ հէր սահիպը թէտպիր թարաֆընտան թաստիգ գընընմաղտա տըր։

«Ֆիլհագիգա, ճէպէլը Լիպանանն մէկգիէն տէր.քէար օրան նազիր քէլինտէն նազի։ պէօյլէ վէ սաֆիթը թէդվիրիյէ իլէ (միղէվիրիք իլէ) ըզգատատա չալըշանարլը վէ անէրի խաքէ վէ ճէպի թահրիք իտէնլէրին ամալինէ վիւսաթը մէյտան պըրագըրը իսէ, մազարրաթը միւրքիյէ կէօրիւլէճէյի պէկիւիման տըր։

«Բիսալէնին չիկվէի իֆատէսինատէքի թարը ալ իֆատա վէ թահրիք աշքէար տըր։

«Հէյէ «Լիզան էհուլ»՝ նէյէր լէ։յոր պա ասպէէ խուլ էնիէրեռ։ եէլոն ռէս ըբէարոյոր» մէպլինտէ ֆրգրալար՝ միւթէասրրքի ապլի մնատէսինէ հասրը ամալ օլունմասրղընը ալէնէն կէօսթէրիյոր։

«Ցէվլէթլու Բիւսթէմբաշա հազրէթլէրինին մուգատատա Ցէրասատէթ կէլէլէրի իւզէրինէ օրաճա ինֆիսալէրի իւմիա իսթիրտիյի, վէ սոնրա ատամէրէրի մուգունա մէպնի մէյտանէ գէլմէսի հարը եօնաաքի ֆդրաթը մունտէրիճէ իսէ, սրրֆի սրաճիֆտէն իպարէթ իսուկի վարէսթէէլ տէլիլ տիր։»

—

Մարսիլիա մէրքէզի Լօրան Ցիւբրին իլէ Ամերիգա սէֆիրի տիւն Պապը Ալիյէ ազիմէթ իտէրէք, խարճիկէ նազրը բաշա հազրէթլէրի իլէ միւլագաթ իհթիմալ տիր։

—Ալէմանիա տէվլէթի՝ Մ. Բատովինն Տէրասատէթ Ալէմանիա սէֆարէթինէ թաեինինէ տայիր Պապը Ալիյի պէրմիթատ իսթիմլաճ իլէ նէրի նէրի Շէյխինին (Իսպէյտուլլահ) սէյիահաթընտան ավաէթ իհթիկինի իլալէթէն պէյան իլէմէք.քաէ տիրլէր։ Էլհասրլ Քիւրա ֆէսատճէրլարընն մուամէլէսի օ տերէճէյէ կէլմիշ տիր քի, պունլարըն հարէ.քեամբը քեմալը տրդգաթ ու իհթիմա իլէ կէօղթմէք.ք իգթիզան հալ ու մնալահաթտան տըր։

ԹԷԼԷԿՐԱՖ

Աէտա Հավաս գօրմաթիսը Բարֆէնտա մախրսատը Բէուլէ օլանան Շէնէլօֆէր տը։

Գահիրէ 16 հոկտ.

Մըսրը հիւքիւմէթի՝ էնէնտիս ավօգատ Լորտը գապալ իհմէտիկինտէն, Արաբինն մուհաքէմէսի թէէիր օլունմուշ տըր։

Պերլին 16 հոկտ.

Գօնթ Հաճֆէլտին ումուրը խարիճիյէ նէզարէթինէ թայինի ըէամէն իհրա օլունմուշ տըր։

ՏԱԻԻԼԻՅԷ

Ինկիլիզ սէֆիրի Լօրտ Ցիւբրին իլէ Ամերիգա սէֆիրի տիւն Պապը Ալիյէ ազիմէթ իտէրէք, խարճիկէ նազրը բաշա հազրէթլէրի իլէ միւլագաթ իհթիմալ տիր։

—Ալէմանիա տէվլէթի՝ Մ. Բատովինն Տէրասատէթ Ալէմանիա սէֆարէթինէ թաեինինէ տայիր Պապը Ալիյի պէրմիթատ իսթիմլաճ իլէ նէրի նէրի Շէյխինին (Իսպէյտուլլահ) սէյիահաթընտան ավաէթ իհթիկինի իլալէթէն պէյան իլէմէք.քաէ տիրլէր։ Էլհասրլ Քիւրա ֆէսատճէրլարընն մուամէլէսի օ տերէճէյէ կէլմիշ տիր քի, պունլարըն հարէ.քեամբը քեմալը տրդգաթ ու իհթիմա իլէ կէօղթմէք.ք իգթիզան հալ ու մնալահաթտան տըր։

ԱԶԳԱՅԻՆ

Էվվելէճ իլան իհթիմիմիզ վէճհ իլէ։ Միլլէթ մէճլիսը ումումիսինին Ատանայեատայ Դիւանը՝ եկեղեցական համագումար Ժողովին իրսալ իհթիսիի իչ գաթ ճէումէյը էսամիսէն կրօնային Ատեան իչիւն պունտան ագաէմ պէշրուհանի նամզէտ թային ու ինթիխապ իհմիշ օրտուղու կիպի, պու տէֆա տախի մէգգիբը Դիւան՝ քաղաքային Ատեան իչիւն տէ 3 զաթ թային իտէրէք, պու իքի ճէումէյի պիրտէն էօնիմիզադի բէնչէնպիհ կիւնիւ իհթիմա իտէճէք Միլլէթ մէճլիսը ումումիսինէ թագտիմ իլլէյէճէք տիր։

Իչթէ քաղ Ատեան իչիւն կէօնթէրիլէճէք նամզէտլէրին էսամիսի ամիտէքի տիր։

Բարսեղ էֆ. Հալաճեան
Եղիա էֆ. Պէյլերեան
Յովհաննէս էֆ. Ագնուոր
Մատթէոս էֆ. Ալիքսանեան
Պապի էֆ. Պապօեան

Պիր թարաֆտան Ատենապետատայ Դիւան՝ մէգգիբը Ատեանքը թէշքիլ իհմէքլէ մէշղուլ պուլունմաղտա իքէն, տիկէր թարաֆտան պիր չօգ երեսփոխանլար ատաբնտա, եէնի վարչութիւն ումումինի թէրք ու բէտտ իլէ էսքիսինի իպգա իհմէք եանի կրօնվէ քաղ ժողովլարը թէշքիլ էյլէմէք միւսահասատը ճէրէյանի իհթիկի էշիտիլմէքտէ տիր։

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ս. ՀՈՒՓՍԻՄԵԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ
Կ. Պօլիս–Օրթաղիւղ
ՏՕՌԹ. ՍԱՃԲԷ
ԻՐԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ
(Համառօտեալ)
ԹԵՐԹ Ա.

(Երկիր և ասպահ, օդ, ջուր, կրակ, օդը ինչպէս է, տուն մը.)

Դէն իւրաքանչիւր թերթի մէկ գահեկան։

Շատ գնողներու մանաւանդ զեղչ կըլայ։

Կեդրոնատեղին է Օրթաքէօյ Ս. Հուիսիմեանց վարժարանը։

6—3

Թէրճիմանը Լիֆէռ մանթպասընտա թապ ու թէէմիլ օլունմուշ օլան «Գաթիլին Գրքը» վէ «Ֆիլաթուն պէյ իլէ Բագըմ էֆէնտի» նամ հիւքիւմէտլէր՝ քէօրբիւնիւն Սթամպոլ ճիհէթի պայրնտա վաղը քիթապճը Յովհաննէս աղանէն 4 նիւսէրօլը տիւքքեանընտա, վէ Մէրճանտա Աշճեան Յովհան ազանէն 33 նիւսէրօ տիւքքեանընտա ֆիրուխթ օլունմաղտա տըր։

ԼԻՍԱՆ ՄՈՒՀԱՐԸՊԷՍԻ

(Սըր Սթաֆըրտ Նօրթգօթին Նութգու)

Մալիւմ տըր քի, Ինկիլթէրրատա, խարիճի վէ տախիլի բօլիթիգա խուսուսընտա, պիրպիրլէրինէ զըտտ իքի ֆըրգա պուլունուր, պունլարըն պիրիսինէ Լիպէրալ եանի սէրպէսթիյէթ ֆըրգասը, վէ տիկէրինէ տախի Գօնսէրվաթիվ եանի էսքի հալին տէյիշմէսինի իսթէմէյէն եախօտ մուհաֆազաքեար ֆըրգասը տէնիր։

Շիմտիքի Կլատսթօն վիւքէլասը Լիպէրալ ֆըրգասընը իչհար իթմէքտէ օլտուղու կիպի, միւթէվէֆֆա Պիգընսֆիլտ վիւքէլասը տախի, Գօնսէրվաթիվ ֆըրգասընը իչհար իթմէքտէ իտի։

Ֆագաթ պու նամլար, ֆիլեավմ թամ պիյաթէ ֆըրգա ֆարգընը կէօսթէրէճէք թագրիրլէր օլուպ, մէսէլա Կլատսթօն ֆըրգասը Լիպէրալ թէսմիյէ օլունտուղու իչին, Պիգընսֆիլտ ֆըրգասընըն տախի, սէրպէսթիյէթէ գարշը պուլունտուղու ֆարզ օլունամազ։

Ինկիլթէրրանըն քեաֆֆէյի էրպապը խարիճի, միլքիւր իքի ֆըրգատան պիրիսինէ մէնսուպ պուլունուր, մէսէլա Լիպէրալ ֆըրգասը մէվգըի իգթիտարտէն տուշուրիլիրսէ, անըն եէրինէ կէչէճէք ֆըրգա, Գօնսէրվաթիվ ֆըրգասընտան պաշգասը օլամազ։

Հէր հանկը ֆըրգա խարիճ պաշընտա պուլունուր իսէ, տիկէր ֆըրգա անըն մուխալիֆի (օփօզիսիօն) օլաճագ տըր, վէ տէմաքու խարիճէ պուլունան ֆըրգանըն հէր խարէքէթը իչէ գարշը մանէա վէրիպ, տայիմա անը չիւրիւթ պիր մուամէլէտէն սագընմասա մէճպուր գըլաճագ տըր։

Ինկիլթէրրանըն ումուրու խարիճէ պու տուր, վէ պարլամէնթօ ազալարը տախի, Թըպգը վիւքէլայի հալըր վէ վիւքէլայի սապըգ կիպի իքի գըսմա թագսիմ օլունմուշ պուլունուր, պաղտատ օլտուգլարը Թարաֆըն ամէլիաթընտա գուվվէթ վէրիրլէր, վէ հիւքիւմ իտէն Թարաֆ, սայիմա մուխալիֆ ֆըրգա օլուպ, էկէր ումուրու խարիճ պաշընտա պուլունան վիւքէլա, քէնտի ամէլիաթընը Թաստիգ իթէճէք մէրթէպէտէ պարլամէնթօտա գուվվէթ պուլամայըպ մուխալիֆ ֆըրգանըն գարշը քէնտինի միւտաֆաա իտէմէզ իսէ, մէմնէտէն տիւշիւպ, տիկէր ֆըրգա ումուրու խարիճ պաշընա կէչէր, վէ մէմնէտէն տիւշէն վիւքէլա տախի, եէնի վիւքէլանըն մուխալիֆ ֆըրգասը մէվգըընտա կէչէրէք, քէնտիսի տէ եէնի վիւլանըն հէր խարէքէթը իչէ գարշը մանէա վէրմէյէ պաշլար։

Բէք ազըն միւտտէթտէն պէրու կէօրիւլմէքտէ օլան Թէճրիւպէ, ումուրու տէվլէթին բէք սըգը պիր նէզարէթ Թահթընտա բէք ալէա սուրէթտէ տէվամ իտէմէսինէ, պու ուսուլըն նէ գատար ֆայիտէլի օլտուղունու, ինքեար գապուլ իտէմէյէճէք տէրէճէտէ իսպաթ իտէմիշ իտէ, չունքի պու սախի պիլիւմէլի տըր քի, մէզքիւր ուսուլըն, եալըըզ ֆայիտէլի սուրէթտէ իճրասը իչին, Ինկիլիզլէրին պուլունտուգլարը տէրէճէտէ սէրպէսթիյէթ վէ մէտէնիյէթ սայէսինտէ իլէրիլէմիշ պիր միլլէթ լազըմ տըր։

Շիմտիլիք պուրասընը կէչէլիմ։

Պիզիմ անլաթմագ իսթէտիյիմիզ շէյ շու տուր քի, վիւքէլայի սապըգ Թարաֆընտան վիւքէլայի հալըր իւզէրինէ վուգու պուլան տայիմի հիւճում, մահզա պիր գարալ ու նէֆսանիյէթի չըխմըշ էսէրի օլմայըպ, պիր վազիֆէյի մուհիմմէ էսէրի տըր։

Ընճագ, մէմնէտէ պուլունան ազալար, պիր մէսէլէտէ քէնտիլէրի հիւճումա պուլունմայըպ․ եախօտ պարլամէնթօնուն խարիճինտէ նութգլար իթթիլեքլէրինտէ տախի, քէնտիլէրի քիմսէյէ գարշը Թաշ աթամայըպ, տայիմա քէնտիլէրինի հիւճումա գարշը միւտաֆաայա հազըր պուլունուրլար, չիւնքի հիւճում հուգուգու, մուխալիֆ ֆըրգանըն տըր։

Թապիաթը իլէ էն պէօյիւք հիւճումլար, կիւնիւք մէսէլէ իւզէրինէ վուգու պուլուրլար․ վէ էկէր հիւճում էսնասընտա պարլամէնթօյի Թաթմին իտէ պուլունուրլար իսէ, իքի Թարաֆ ազալարը տախի Ինկիլթէրրանըն հէր Թարաֆընտա եայըլըրագ, պուտընէա քէնտիլէրինի ինթիխապ իտէն մուհէյլէրտէ, նութգլար իրատ իթմէքլէ, վէ մուխալիֆ ֆըրգատան օլանլար քէնտի հիւճումլարընա վէ մէնֆաաթէ պուլունան վիւքէլա ազալարը տախի անլէրէ ճէվապ օլարագ քէնտի միւտաֆաալարընա տէվամ իտէրլէր։

Պու սուրէթլէ պարլամէնթօնըն խարիճինտէ վուգու պուլան լիսան մուհարէպէսի, սօնրատան պարլամէնթօտա վագը օլաճագ գաթի մուհարէպէնին պաշլանկըճը սայըլըր։

Կիւնլիւք էն պէօյիւք մէսէլէ, Մըսըր մուհարէպէսի օլուպ, Թապիաթը իլէ վիւքէլայը գարշը պու պապտէ պէօյիւք արպէտալար գօրաճագ իտի։

Լօրտ Պիգընսֆիլտին վէֆաթընտան սօնրա, Կլատսթօն ֆըրգասընա գարշը, սապըգ մալիյէ նազըրը Սըր Սթաֆըրտ Նօրթգօթտան, վէ սապըգ խարիճիյէ նազըրը Լօրտ Սալիսպէրիտէն պաշգա հիւճումա միւգթէտիր զէվաթ գալմամըշ տըր․ վէ վագա պունլարըն իքիսի պիր եէրէ կէթիրիլտիքլէրինտէ տախի պիր Պիգընսֆիլտ գուվվէթի հասըլ կէլմիշ օլամազ իսէ տէ, հէր քէս կիպի, պիզ տախի պունլարը իլէ իքթիֆա իթմէյէ մէճպուր պուլունմագտայըզ։

Պագալըմ սապըգ Մալիյէ Նազըրը նէ՛ տէմէք իսթէյօր։

Մումայիլէյհին խուլասաի նութգը աթիտէքի տիր․

«Ցիւնքի կիւնտէն պէրու Կլատգօ չէհրինտէ պուլունույօրում․ կէօրիւշիւյօրում տօսթլարըմ պաղըլարը, պիզիմ ֆըրգամըզ իչին խայըրլը պիր սըրատա նութգ մուհարէպէսինէ պաշլայաճագըմըզը սէօյլէյօրլար իտի․ չիւնքի հիւքիւմէթ, Մըսըր սէֆէրինտէ մագհար օլմուշ օլտուղու մուվաֆֆագըյէթ սայէսինտէ, էհալինին բէք նազարընտա պուլունմագտա տըր տէյօրլար իտի։

«Էֆէ՛նտիլէր․ էկէր պիզ, ֆըրգա մէնֆաաթլարընըն միլլէթին մէնֆաաթլարընա ղալէպէ իթմէսինի արզու իտէճէք գատար ալչագլըգտա պուլունմայա մէյյալ օլսայտըգ իսէք, պիւթիւն գուվվէթիմիզլէ պէօյլէ պիր ֆարզիյէթէ գարշը բրօթէսթօ իտէրիզ։

«Նասըլ քի մէճլիսիմիզին բէկ էֆէնտիսի տէ շիմտի պէյան էյլէմիշ իտի, պիզ հէր նէ տախի օլսա, էվվէլա Ինկիլիզ օլուպ, Գօնսէրվաթէօր օլմամըզ իքինճի պիր մատտէ տիր․ վէ միլքիմիզին էլտէ իթտիյի ֆիւթուհաթ Լիպէրալլար ֆըրգասը մարիֆէթի իլէ գազանըլմըշ օլտուղու իչին անը չէքէմէմէզլիք իթմէքտէ օլտուղումուզ զաննընա ղաֆիլ օլունմասընա մահալլ պըրագըլմայըլըգ։ (Ալգըշլար։)

«Ֆագաթ մէզքիւր ֆիւթուհաթա մէրպութ պազը մատտէլէր վար տըր քի, անլար իչին հիւքիւմէթը հասըրրէտէն հիսապ խիթէմէք վազիֆէմիզտէն տէ կէրի տուրամայըզ։

«Պիզիմ ասաքիրիմիզին վէ Թայֆէլէրիմիզին գահրամանճա հարաքեաթը իւզէրինէ, քեաֆֆէի Ինկիլիզլէր կիպի պէն տախի սէվինմէքտէ հազըրըմ։

«Մըսըրտա, գուվվէի հարպիյէմիզի բըզհար իտէն հէր սընըֆ ասաքիրիմիզ իւզէրինէ, պիւթիւն Լէվրօպա, պիւթիւն մէտէնի տիւնեա պէօյիւք տըգգաթլա նազար իթմէքտէ իտի։

«Թէֆէքքիւր իթտիքճէ սէվինմէքլիյիզ քի, Ինկիլիզ ալայլարըմըզ, ասաքիրի խասսամըզ, Իսգօչ ալայը ֆըրգալարըմըզ, Իրլանտալը Թապուրլարըմըզ, Հինտիսթան օրտումըզ, պահրիյէ Թայֆէ վէ նէֆէրլէրիմիզ, քեաֆֆէսի տախի, Ինկիլիզ սանճագընը վէ նամուսընը էն իւքսէք իչին նօգթայա գատար իւքսէլթէճէք պէհադըրլըգ ճէսարէթինտէ պիրպիրլէրինի կէչմէյէ ուղրաշմըշլար տըր։ (Ալգըշլար։)

«Էֆէնտիլէ՛ր, տէնիզ եաղընըզ ասաքիրիմիզ վէ Թայֆէլէրիմիզ բէք ալա սուրէթտէ հարաքէթ իլէմիշլէր տիր, իլլա, պիզիմ գօմանտանլարըմըզըն սանաթ վէ ֆէննը հարպը իւզէրինէ տախի պէօյիւք պիր քըյմէթ հիսս իլէմէյէ աղիւ սէպէպլէրիմիզ վար տըր։

«Պէլքի տէ չէքմէճէքլիքլէ հարաքեաթը ասքէրիյէմիզի գըրիթիգա իտէնլէր, պիր գաչ հաֆթա էվվէլ իտէն Մըսըր մուհարէպէսի իլէ, Ինկիլթէրրանըն գուվվէի հարպիյէսի իւզէրինէ քէնտի էֆքեարլարընը տէկիշթիրմիշլէր տիր։ (Ալգըշլար։)

«Ֆագաթ ասաքիրիմիզին վէ գօմանտանլարըմըզըն խըրամէթլէրինի մէտհ իթտիկիմիզ սըրատա, անլէրին լէվազըմաթընը էնթիզմիրէն Հարպիյէ վէ Պահրիյէ Նէզարէթլէրիմիզի տէ ունութմամալը յըզ․

«Պըրըմ մուհարէպէսի կիպի պէօյիւք պիր մուհարէպէտէ, մէզքիւր Նէզարէթլէր Թարաֆընտան վուգու պուլան գուսուրլար, խօշնուտ օլունաճագ տէրէճէտէ իքմալ օլունմուշլար տըր, վէ Ինկիլթէրրա, հէր իքթիզայա, տիւնեանըն հէր հանկը Թարաֆընա օլուր իսէ օլսուն, միգտարը քեաֆի ասաքիր վէ օնա կէօրէ տախի միգտարը քեաֆի լէվազըմաթ կէօնտէրմէյէ միւգթէտիր օլտուղունու կէօսթէրմիշ տիր։

Մուհարէպէնին սուրէթի տէվամը իւզէրինէ հիչ պիր տէյէճէյիմիզ եօգ տուր․ ֆագաթ մուհարէպէնէ սէպէպիյէթ վէրէն հիւքիւմէթի հազըրէմիզ պունընլա էյիմիզտէն գուրթուլամազ․ չիւնքի Մըսըր մուհարէպէսինին լիւզումը եօգ իտի։

Լիւզումը օլմայան չէյ հազգը տախի չըգարըլամազ (Ալգըշ․)

Պիր քէրրէ մուհարէպէյէ պաշլանըլտըգտան սօնրա, արթըգ իչ պիր ֆըրգանըն էյինտէն չըգըպ պիւթիւն Ինկիլթէրրանըն նամըսընա ինթիգալ իթթիյինտէն, հէր հանկը ֆըրգատան պուլունուր իսէ պուլունսուն, հէր Ինկիլիզին պիր սատէ կիպի ուղրաշմասը լազըմ կէլմիշ իտի։

(Պագիյէսի եարըն)

ՈՒՍՈՒՑՉԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ
ԵՒ
ԿԱԹՕԼԻԿ ՀԱՅԵՐ

(Ծ[illegible])

Ուսումնարանի անտեսական ծախսը հոգում են աշակերտները, սահմանուած կանոնագրութեամբ, իսկ ուսուցչութեան պաշտօնը, կատարում է, ահա ամբողջ 26 տարի է, բոլորովին ձրի Հայր Աղ. Վ. Արարատեանը, որ պատիւ է բերում իր այժմեան պատկառելի հասակին։ Որպէս հոգեւոր մի դպրոց, բոլոր աշակերտների հագուստները միատեսակ են կրօնաւորի ձեւով, որ ցոյց է տալիս նոցա աշխարհից հեռացած լինելը, որ պատրաստւում են քահանայական պաշտօնին, բոլորովին հանգիստ սրտով։

Ինչպէս ամեն մի միաբանութեան մէջ, այդպէս և այստեղ պատահում են երբեմն փոքր ընկանդականներ (1), բայց մենք այստեղ չենք յիշի։ Ուսումնարանը հասարակութեան կողմից ընտրված հոգաբարձութիւն չունի․ այդ պատճառով պէտք է յիշել, որ հասարակութիւնը միշտ սառն է դէպի ուսումնարանը, և նիւթական օգնութիւն ոչինչ չէ տալիս։ Ուսանելի առարկաները, ինչպէս սրանից առաջ, այժմ էլ նոյնն են, անփոփոխ են դասատուութեան թէ առարկաները և թէ եղանակը։ Հասարակաց տիրացուներին դաս է նշանակում վարդապետը, իսկ փոքր հասակ մանուկներին, տիրացուներից մէկը։ Եթէ աշակերտը բոլորովին անգրագէտ է եկել ուսումնարանը գիւղական շրջանից, այն ժամանակ, նրա հետ սկսում են պարապել քերականից սկսած մինչև սաղմոս և նարեկ, ի հարկէ գրաբար լեզուով, իսկ եթէ աշակերտները սովորել են գիւղական քահանայի մօտ այդ գրքերը, այն ժամանակ նրան դաս կը տան «Գիտուն Տղայ» ասված փիլիսոփայական վարդապետութիւնը։ Պէտք է նկատել այստեղ, որ առաջի դժուարութիւնը աշակերտի համար լեզուին ընտելանալը և սխալաներն է։ Ուսումնարանում ընդունված դասական գրքերը բացառապէս Վենետիկի(2) տպագրութեան գրքերն են, որոնք կարող են առանց արգելքի, ազատ մուտք գործել թէ ընտանեկան և թէ ուսումնարանների շրջանում, որոնք ի հարկէ գրված են հին կլասիկական(3) լեզուով և արեւմտեան հայոց բարբառով։ Կովկասեցի մի երիտասարդի համար, օրինակ, մի լոռեցու, մի վրացախօս, կամ թուրքախօս հայ-կաթօլիկի համար, դասն աշխատութիւն պէտք է, մինչև որ հասկանայ գոնէ այդ լեզուի հնչիւնների դարձուածքները։ Հայր Աղ. Վ. Արարատեանը իր ուսումը առացել է Երզրումում, այն ժամանակի նշանաւոր հոգեւորականների մօտ, և ինքը լաւ կլասիկ է, որ և ունի շատ աշխատութիւններ այդ լեզուով շարադրած։ Բայց դժուարութիւնը այստեղ է, որ նա չէ կամեցել, կամ չէ կարողացել աստիճանաբար յարմարվել ժամանակի պահանջին, և ուսման առարկաները և ձեւը պահել է անփոփոխ։ Մի անհատից աւելի չէ կարելի ըսպասել․ որքան նա կարողացել է, աշխատել է ուսումնարանի բարելաւութեան համար, մենք նրան միշտ երախտապարտ պէտք է լինենք, լեզուի պահպանութեան համար նրա արած նշանաւոր աշխատութեանը։ Պէտք է աչքի առաջ ունենանք նաև այն, որ նա կատարել է իր ուսուցչութեան հետ, հոգեւոր նախագահ անգամի պաշտօնը և վարել է եկեղեցական կարգադրիչի ծանր պաշտօնը։

«Գիտուն Տղան» Հայր Աղ. Վ. Արարատեանի յօրինած քրիստոնէական վարդապետութեան մի տեսարան է, որ բաժանած է զանազան դասերի․ աշակերտը պէտք է ամեն մի դաս բերան անէ և պատմէ, բացի գրամից, այդ դասերը արտագրելով, պէտք է աչքի առաջ ունենայ, որպէս վայելչագրութեան օրինակ։ Դասերը պատրաստում են առաւօտեան և ճաշից յետոյ։ Այդ դասագրքի գլխաւոր արդիւնքը աշակերտի համար, բացի բերանացի սովորելուց, և թութակի պէս ոչինչ չը հասկանալուց ա՛յն է, որ աշակերտը պէտք է իր ժամանակը վատնէ փետուրէ գրչի միջնորդութեամբ նոր տառերով արտագրել այդ ամբողջ դասագիրքը, որ եթէ տեսնելու լինենք նոցա վայելչագրութեան ձեւ, մենք պէտք է յիշենք հին ժամանակի արաբական ռօֆթաները, և պարսկական միրզաների վայելչագրութեան սիստեմը(4)։

Այդպիսի եղանակով, եթէ աշակերտը ընդունակ է ընթերցանութեան մէջ, այդ դասագրքից կանցնի աստիճանաբար քերականութեան ա. բ. և գ. գանները, յետոյ կը սովորի սրբազան պատմութիւն, և Աստուածաբանութիւն, բոլորն էլ, վերև յիշած եղանակով։

(1) Գայթակղութիւն։
(2) Վենետիկ։
(3) Դասական։ Թ. Է.
(4) Դրութիւն։ Թ. Է.

ՖՈՒԳԱՐԱ ՀԷՔԻՄԻ

ԺԱ.

ՍԱՐՆԸՃ

(1540 [illegible])

Պիւթիւն պու չէյլէր՝ Թարիֆ օլունմազ պիր հէյէճանա միւպթէլա պուլունան վէ պուզ քէսիլմիշ տուրտուղը եէրտէ գալմըշ օլան Լագիւզօնըն պուլունտուղը մէվգիտէն պիր աղ էօթէտէ վուգու պուլմագտա իքէն, պէրիտէ տէ քէմէրտէն միւթէմատիէն սուգ սուգ տու տամլալարը՝ էքթարըլ պիր սէսլէ պապը Լագիւզօնըն իւզէրինէ, պազը եանընտաքի Թաշըն իւզէրինէ վէ պազըն տէ պիրինէֆս սարնըճըն իչինէ տամլամագտա իտի։

Օ վագըթ գարթան՝ Էկլանթինին լաւըրտըլարընը խաթըրընա կէթիրտի․ միրգուամ գըզ տախի իւք կէճէսի էսէր պաթընտան աճայիպ սէսլէր իչիթմիշ իտի։

—Պէն էօ պիր տէհշէթլի սըրրըն իչի իւզէրինտէ պուլունմագտայըմ, — տէտի գարթան քէնտի քէնտիյէ, — վէ եախօտ Էկլընըն տէրէպէյիսի՝ քէնտի հազգընտա օլան իթթիգատըը պաթըլէյէ անճագ պէյաթէ գուվվէթ վիրմէք էմէլ ու արզուսընտա օլտուղընտան, կիճէլէրի պէօյլէ խայալի մէնզարէլէր ույատուրմագտա տըր։

Պու սօն զաննը աշլա մագրունը հագիգաթ օլմատըղընտան, Լագիւզօն պունա հիչ ամին տիւմէտի։

Հալ պու քի գարարըգլըգը տա տահա ուզուն միւտտէթ սիւրէմէզտի, պիրա իչիթտիքլէրի պօղուգ սայա սէսլէրի բէյտէր բէյ եագլաշմագտա իտի։

Գարթան գորգագ աճըլը իտի, Ֆրանչ-Գօնթէլի իտի, տալըը իտի, օն եէտինճի ասրտա եաշայօր իտի, տէմէք օլուր իտի քի էֆքեարը պաթըլէտի տէ վար իտի։

Այագ սէսի իլէ պիր էյին միւթէմատիյէն գայայա ուրթիւնմէ սէսի բէյտէր բէյ տահա աչըգ սուրէթտէ իչիտիլմիյէ կէլտիքճէ եագլաշտըգճա, գարթան Թարիֆ օլունմազ պիր էնտիշէ վէ վէսվէսէյէ տիւչար օլմագտա, տամարլարը Թիթրէմէքտէ, սաչլարընըն քէօքիւնտէն Թէր ագմագտա, վէ Քիթապը Շէրիֆտէ պէյան օլունտուղը վէճհլէ եիւզիւնտէն պիր նէֆէս կէչմէքտէ իտի։

Պէլքի գաչմագ իսթէտի իտի պէլքէ, իմքեանը եօգ իտի. խուսուսիյլէ տէհշէթինտէն նաչի այագլարը ույուշմուշ օլտուղընտան, չըգմըշ օլտուղը ըրաֆտա մըխլանմըշ գալմըշ իտի։

Այագ սէսլէրի տուրտու։

Օ արա պիր բուպանըն տիւրիւմլէրի գարթանըն գօլունա տօգունտըլար։

Սօնրա պիր նէֆէս մումայիլէյհին եիւզիւնէ վուրտու, վէ քէնտիսինէ էօյլէ կէլտի քի, իքի բարլագ կէօզլէր քէնտիսինէ պագարագ աթէշլէր սաչմագտա իտիլէր։

Օ էսնատէ ույգուսուզ կէզէր պիր սատանըն սէսինէ միւշապիհ պիր վէ պօղուգ պիր սէս մումայիլէյհ գարթանա խիտապ իթտի.

—Քի՞մսինիզ սիզ։

Գարթան արթըգ օ սէս վէ հարէքէթլէրին պիր խօրթլագտան տէյիլ, պիր ինսան օղլունտան կէլտիկինէ միւթմէին օլմագլա, խաթըրճամը տէյիլ իսէ պիլէ, գօրգուսը կիթտի։

Լագին քէնտիսինէ սէսլէնէն ինսան օղլու՝ պիր տիւշման օլապիլիր իտի․ պինաէնալէյհ նէ օլուր նէ օլմազ տիյէրէք ելինի հանճէրինէ կէօթիւրտի վէ էսքի ճէվապը վէրտի․

—Սի՞զ քիմսինիզ քի պէնիմ քիմ օլտուղըմը սօրույօրսունուզ։

—Պի՞լմէյօրմըսունուզ, — տէտի օ սէս մըրըլտանարագ։

—Խա՛յր, պիլմէյօրըմ։

—Էօյլէ իսէ պուրատա նէ՞ իշինիզ վար, նէ՞ չին մաղարայա ույանտըրըրյօրսունուզ։

—Նէ՞, — տիյէ սօրտու գարթան, — սիզ մաղարա՞ սահիպիսինիզ։

—Պէնի ալտաթմագա չալըշմայընըզ, — տէվամ իթթի օ եապանճը, — էկէր սիզ հալա մէյտանտա վէ ճէլլատըմ օլան Էկլը տէրէպէյիսի Անթօն տը Մօնթէկիւ Թարաֆընտան կէօնտէրիլմիշ իսէնիզ, էկէր [illegible] էօմրիւմէ խաթմ վիրմէկէ մէմուր օլմուշ իսէնիզ, պէն հազըրըմ, վուրունուզ, պէքլէյօրըմ, վէ սիզէ ըննէթ օգումայաճագըմ, [illegible] գուրպան օլաճագ տըր։

Լագիւզօնըն գալպի բէք զիյատէ Թէբրէնտիրէք, ճէվապ վէրէճէքի սըրատա, պաշընըն իւսթիւնտէ սարնըճըն ավլուսա պիր չօգ սիլահ վէ պէքլէր բաթըրտըսը իչիտիլտի։

—Սուս, — տէտի չիտտէթլէ մըրըլտանարագ, — սուս օլ։

—Բի՞մսինիզ սիզ, սէօյլէյինիզ ա ճանըմ, — Թէքրար իթթի օ սէս։

—Պէլքի տէ սիզին գուրթարըճընըզըմ։ Լագին Այլահ աչգընա օլսուն, սուս օլունըզ։ Կիզլէնմէք իչին պու սարնըճա կէնտիմ։ Էկէր պէնի պուլուրլար իսէ, իչիմ պիթթիմիչ տիր։

—Կէլիյօրլար, — տէտի եապանճը։

—Նէ՞րէյէ կէլէճէքլէր։

—Պէնիմ պուլունտուղում զընտանա։

—Լագին, — տէտի գարթան քէքէլէյէրէք։

—Շիմտի պէն տէ սիզէ «սուս օլըն» տէրիմ։

Պու արա Լագիւզօն՝ պիր էլին քէնտի էլինին Թութթուղունու հիսս իթտի։ Մումայիլէյհ իթտիյի իթաաթ իթտի, վէ ըրաֆըն իւզէրինէ պիր գաչ ատըմ ալտըգտան սօնրա, եապանճընըն հասըլանէսինէ չըգտըկը ատը վէ պաշգա պիր աչըգլըգտան կէչտի։

—Եէրիմիզէ կէլտիք, — տէտի եապանճը։ — Շուրատա պայաղըրըզ պիր աղ օտամ վար․ էկէր իւթէրիմիզ, իւզէրինէ օթուրուրուզ․ խայլէճէ կէնճ վէ գուվվէթլի օլտուղընըզտան, վագըթ սօնուգտան գօրգմամալըսընըզ։

—Նէ՞րէ պիլիյօրմըսունուզ քի պէն կէնճ վէ գուվվէթլի իմ, — սիւալ իթթի գարթան Թաաճճիւպլէ։

—Պէն սիզի կէօրիյօրըմ։

—Պու զիֆիր գարանլըգտա իչինտէ՞ մի։

—Պիր զընտանըն զիֆիր գարանլըղը իչինտէ եաշայանլարըն կէօզլէրի, պայգուշլարըն կէօզլէրի կիպի, կէճէլէրի կէօրմէյէ ալըշմըշ տըր։

—Չօգտան պէրու մահպո՞ւսմըսունուզ։

—Եէտի, չօգ տան պէրու․ իքի սէնէ տիր պուրատա։

—Իքի սէնէ՞ մի, — Թէքրար իթթի Լագիւզօն պէօյիւք պիր տէհշէթէ տիւչար օլարագ։

(Տէվամը)

Մի ժամանակ սովորեցնում էին և տրամաբանութիւն, եկեղեցական պատմութիւն, բայց այդ ուսմունքը երբէք չէր կարող գիւրամարս լինել, գիւղից յանկարծ ուսումնարան տեղափոխած աշակերտի համար: Այդ ուսմանց հետ հաւասար, աշակերտը պէտք է սովորէ եկեղեցական ժամակարգութիւն, իսկ ձայնագրութեան համար առանձին դաս երբէք չը կայ. ձայնագրութիւնը սովորում են յաջորդաբար, այսինքն, մի տիրացուն սովորեցնում է միւսին, և այդպէս, ամէն մի տիրացու ունի իր գաւառի ձայնին համեմատ, որից յառաջ է գալիս այն խառնաշփոթ և աղաւաղած երգեցողութիւնը, որ կորցնում է եղանակի վայելչութիւնը և ճաշակը: Դասատուութեան եղանակը, պարզապէս այսպէս է, որ ուսուցիչը նշանակում է մի կտոր դաս, աշակերտը պէտք է բերան անէ, աշակերտը կանգնում է ուսուցչի առաջ և պատմում է բերանացի դասը, իսկ քննադատական հարցեր, մի քանի աշակերտների մէջ չեն լինում: Վարդապետի բացակայութեան ժամանակ, որ սոտէպ է պատահում, աշակերտների դասին նայում է քահանան որ հազիւ թէ աւելին գիտենար տիրացուից:

Աշակերտների դասերը միմեանց հետ հաւասար չեն, նայած աշակերտի ընդունակութեանը, և դպրոց մնալու ժամանակամիջոցին:

Ուսման ընթացքը տևում է 5-6 տարի, և այնուհետև ընդհանուր հարցաքննութեան միջոցին, որ լինում է միմիայն վարդապետի ներկայութեամբ, արժանանում են հաստատութեան մըկայականի և դառնում են քահանաներ: Դպրոցի արձակուրդը լինում է ամառվայ ժամանակներին մի քանի ամսով, այն ժամանակ, երբ գիւղական կեանքի մէջ հարկաւորութիւն է զգացվում աշխատող ոյժերի, և այդպիսով, երկար ժամանակ մնալով դարձեալ գիւղում աշակերտները վերադառնում են ուսումնարան կոշտ ձեռքերով, և հաստացած մտքով: Ինչ որ կարողանում են սովորել դպրոցում, այդ մոռանում են գիւղում, և այդպէս շարունակ նոցա կարդալուց ոչինչ չէ դուրս գալիս:

Պատահում է շատ անգամ, որ մի աշակերտ գնալով տուն, այլ ևս չէ վերադառնում, պատահում է որ շատերն իրանց անբարոյական կեանքի և բնաւորութեան համար արտաքսվում են ուսումնարանից: Ամենացաւալին այն է, որ անբարոյականութեան համար աքսորած տիրացուները, շատ անգամ գիւղերում յանձն են առնում վարժապետական պաշտօնը, և իրանց վատ օրինակներով գայթակղութեան պատճառ են լինում միամիտ գիւղացիների մէջ: Շատ անգամ այդպիսիների ձեռօք, գիւղական հասարակութիւնը բաժանված է լինում միմեանց հակառակ կուսակցութեան, և փոխադարձաբար վնասում միմեանց շահերին:

Ինչ կը լինի մի ժողովրդի դրութիւնը, երբ այդպիսի առաջնորդներ ունենայ, երբ ադէտին առաջնորդը կը լինի կոյրը:

Ծեծը Ալէքսանդրապոլի դպրոցում եղել էծայրայեղ աստիճանում մինչև աշակերտների անասնական դրութեան հասցնելը, պատմական կանոններով այդ ընդունված սովորութիւն էր: Մենք դեռ այսօր, կարծես, զգում ենք այն գազանային և բարբարոս վարմունքը, որ մեծ տիրացուները ամեն մի դատարկ բանում ծեծում էին փոքր աշակերտներին կարծես քէֆի համար: Պատժի արդիւնքը եղել է միշտ անբաւականութիւն և ծուլութիւն աշակերտների կողմից, և ծնեցրել է կասկածոտ յարաբերութիւն աշակերտի և ուսուցչի մէջ:

Դ.

Աշակերտներից շատերը, որոնք Ալէքսանդրապոլի ուսումնարանից դուրս եկած արժանացել են քահանայական պաշտօնին, նրանք գնալով իրանց գիւղերը, նրանցից շատերը մեծ փափագ և պատրաստականութիւն են ցոյց տալիս հաստատելու գիւղական հասարակութեան համար ուսումնարաններ, բայց քիչերն են կարողանում իրականացնելու այն յոյսերը և բարի նպատակները, որ, առհասարակ ունի մեր գիւղական դասը դէպ ի հոգևորականութիւնը: Բաց ի Ալէքսանդրապոլի ուսումնարանից, հայ-կաթօլիկներն ունեն մի քանի նշանաւոր դպրոցներ, որպիսիքն են, Ախալցխայի ուսումնարանը, որ փոքր ի շատէ յարմարեցրած է մանկավարժական պահանջին և որտեղ սովորում են երախայք. Լօռի գաւառի Շահնազար գիւղում, կայ մի գիւղական դպրոց. Ալէքսանդրօպօլի գաւառի Գավթարլու գիւղում, հայր Պօղ. վ. Նահապետեանը հիմնել է մի գիւղական դպրոց և հրաւիրել է վենետիկից մի վարդապետի ուսուցչութեան համար: Այդ ուսումնարանը ունի մի գեղեցիկ պարտէզ զանազան պտղատու ծառերով և բաւականութեամբ, որ արժանի է այս գիւղական լաւ ուսումնարան դառնալու: Բացի դրանցից կան շատ հայ-կաթօլիկ գիւղական ուսումնարաններ, որոնք միմիայն ձմեռ ժամանակ գոյութիւն ունեն, իսկ ամառները փակված են, բայց դասատուութեան կանոններով բոլորն էլ միատեսակ են և որոնց մասին մենք մի փոքր յետոյ կը խօսենք:

Կանանց սեռի կրթութեան գործը, հայ-կաթօլիկ հասարակութեան մէջ, բոլորովին մոռացված մի հարց է, և մենք մինչև այսօր չենք հետաքրքրվել այդ նշանաւոր հարցով, որովհետև, դեռ չենք հասկացած նրա նշանակութիւնը մեր ազգային կեանքի մէջ: Անդրկովկասի հայ-կաթօլիկների մէջ մինչև այսօր դեռ գոյութիւն չէ ունեցել ոչ մի օրիորդական դպրոց, այլ մեր քաղաքի մի քանի օրիորդները մեր ժամանակներումս նոր են սկսել գնալ հայ-լուսաւորչականների օրիորդական դպրոց: Ալէքսանդրօպօլի մէջ, հանգուցեալ տիկին Եղիսաբէթ Բէգլարեան Սօղոյեանը ամբողջ 40 տարի ժողովում էր իր տանը հարիւրաւոր օրիորդներ և սովորեցնում էր կարդալ գրել և կրօն, որի համար յիշեալ տիկինը ընդունեց Լատին եպիսկոպոս Յօռմանից օրհնութեան կոնդակ:

Հայ-կաթօլիկ գիւղերում ոչ մի դրագէտ կնոջ չես պատահի, որովհետև հայ-կաթօլիկ գիւղացին միշտ նախապաշարված է կանանց կրթութեան գործի մէջ, և խորշում է մի որ և է փորձ անել կանանց դասի կրթութեան համար: Գիւղացու կարծիքով, կանանց սեռի դաստիարակելն աւելորդ է, քանի որ նրանք «սատանայի» խելք ունեն, իսկ աւելի լըբացնելը կարող է վտանգաւոր լինել բարոյականութեան և համեստութեան համար:

Դրան պաշտպան է՝ մեր հոգևորականութիւնը, որ տարածում է միշտ ժողովրդի մէջ սատանիկ ատելութիւն դէպի ժամանակակից ուսմունքը. մեր յետադիմութեան հիմքը մենք ինքներս հաստատել ենք անտարբեր անշարժութեան վրա, որ չունենք, չենք մտածում ունենալու կրթված մայրեր, որ տային մեզ ընտանիք, մտածող և գործող որդիք, բարեփոխելու մեր ապագայ հասարակական կեանքի պայմանները: Ունենալով գիւղական ուսումնարաններին, պէտք է ասած, որ նրանք, հայ-կաթօլիկ հասարակութեան մէջ կախված են քահանայի բարի կամեցողութենից, եթէ կամենայ, կարող է ընդունել և դրել կարդալ սովորացնել գիւղացի որդուն, եթէ ոչ, ուրիշ կերպ լինել կարող չէ: Գիւղական ուսումնարան ասելով մենք հասկանում ենք մի քանի երեխայք ժողոված գիւղի քահանայի տանը ձմեռ ժամանակ, որ սովորում են քերական կամ սաղմոս:

Եթէ գիւղի քահանան գտնըվում է փոքր ինչ անապահով նիւթական դրութեան մէջ, նա աշխատում է ժողովել գիւղի երեխանց և կարդացնել, ոչ թէ առաջ ունենալով գլխաւորապէս իր նիւթական շահերը: իսկ գիւղերում հայ-կաթօլիկ հասարակութեան մէջ, քահանան մինակ անձն է, որ կարող է կրթել և դաստիարակել գիւղական երախանցը, և այն ժամանակ, երբ գիւղացու համար հարկաւորութիւն չէ ըզգացվում փոքր ոյժերի աշխատութեանց համար:

Շատ է պատահում, ինչպէս ասեցինք, որ գիւղերում պարապում են վարժապետութեամբ և այնպիսի տիրացուներ, որոնք աքսորված են եղել հոգևոր դպրոցից, չը կարողանալով ուրիշ ճանապարհով աշխատել օրական ապրուստը, նրանք ընտրում են խաւար տեղերում ուսուցչութիւնը և տաժանելի աշխատանքով, վարքենի ծեծի միջնորդութեամբ կամենում են սովորացնել երեխաներին, տախտակից սկսած, մինչև կտակարան և Նարեկ: Դրանք աւելի վատացնում են, քան մի բան սովորեցնում:

Այստեղ պէտք է յիշել, որ գիւղերում ապրող, ապահոված, նիւթական միջոց ունեցող քահանաները (որ շատ են հայ-կաթօլիկների մէջ, որովհետև հունձքը առատ է), երբէք չեն կամենայ խանգարելու իրանց խաղաղութիւնը, և ուսումն սովորեցնել կողմի, բան չը հասկացող գիւղացու որդուն: Բայց շատերի փորձածն այն է, որ մի դուցէ երեխաներից մէկը սատանայ յայտնվի, և ապագայում խլէ իր ձեռքից իւղալի պատառը: Որովհետև, գիւղացու որդին ձըմեռ ժամանակ միայն ազատ է կարդալու, իսկ գարունը նա պէտք է օգնի իր հօրը գիւղատնտեսական գործի մէջ, այդ պատճառով, աշակերտներից տասնից մէկը հազիւ կարող է սովորելու գրել և կարդալը, իսկ շատերը, սովորելով և մոռանալով, ոչինչ չեն կարող սեփականացնել: Բայց մի կէտ, որ արժան է առանձին ուշադրութեան այն է, որ հայ-կաթօլիկ գիւղացին կրթութեան և դաստիարակութեան անհրաժեշտութիւնը չէ տեսնում որպէս կեանքի պայման, այլ աւելի այն նշանակութիւնն ունի, որ իր որդին կարողանար եկեղեցում դասը ենել, և կարդալ զանազան աղօթագրքեր: Այդ է պատճառ, որ հայ-կաթօլիկ ընտանիքներում հալածվում են արտաքին գրքերը, որոնք կրօնական չեն, այլ սատանայական գիտութեանց են ծառայում: ժողովրդի մէջ այդպիսի ծուռ և սըխալ հասկացողութիւն տարածելու նպատակ են մեր հոգևորականները, որոնք, այդպիսի բաների մէջ տեսնում են իրանց վնասը, և կամենում են միշտ պաշտպանված տեսնել իրանց պատիւը և համբաւանքը: Ինչ զարմանք բան. եթէ մեր հոգևորականները փառասէր են, այդ աւելի նպաստաւոր է նրանց համար, որովհետև, նրանց կարծիքով հարկաւոր է ժողովրդի համբաւ ուսել, նրա քրտինքը սեփականացնել, և նրանց համար պաս և ծոմ պահել: Բայց այն, ինչ որ հարկաւորն է, անհրաժեշտն է մեր ժողովրդին, այն, ինչ որ կը վերաբերի իրական կեանքին, և գործնական ուղղութեանը, այն, ինչ որ կը վերաբերի ուղղակի կեանքի պայմաններին, այդպիսի ուսմունքը հեռու են մեզանից, և այդ պատճառով, մեր հասարակական կեանքը սահմանափակված է կրօնական շրջանով, իսկ ժողովրդական գաղափարները սեղմուած են, և պատրաստում են մեզ համար վատ ապագայ: Մենք ասեցինք այս բոլորը առանց չափազանցութեան, ինչպէս ժողովրդի բարի կամեցող, իսկ իրողութիւնների առաջ մենք մեղաւոր չենք: Մենք կարծում ենք՝ որ մեղադրանքից ազատ չենք: (Շարունակելի)

ՄԷՔԵԱԹԻՊ

ԹԷՔԻՐՏԱՂ

Թէքիրտաղ մուխպիրիմիզտէն հոկտեմպեր 1 թարիխլիյէ ալթըտէքի մէքթուպ մաթպաամըզա կէօնտէրիլմիշ տիր.

. . . Խմբագիր Թէրճէմանը Էֆքեար պատուական լրագրոյ,

Քաղաքիս Հայ, Տաճիկ և Յոյն հասարակութիւններն ընդ որս և Եւրոպացիք՝ այս անգամ քաղաքային բժիշկ Տօքթէօր Վուչինօյի օրինաւոր վկայական մը չունենալն և այս առթիւ անցեալն մէջ կրած դառն փորձերն մէջ բերելով, 150-200 ստորագրութեամբ հանրագրով մը դիմեցին Պօլսոյ բժշկական վարչութեան և խնդրեցին որ իրենց խնդրին նկատառութեան առնելով հրաժարեցնէ զայն և նորա տեղ, կայս. Բժշկ. վարժարանի շրջանաւարտ և վըկայեալ աշակերտներէն տեղացի Տինանեան Մովսէս էֆէնտին կարգէ:

Տօքթէօր Տինանեան հմուտ, հեզ, ընտիր դաստիարակեալ, ազգասէր ձրի բժիշկ և ծանրաբարոյ երիտասարդ մ'ըլլալով, քաղաքիս ամեն ազգաց, մանաւանդ Ազգայնոցս սիրոյն իրաւամբ արժանացած է:

Եւ երբ կ'յիշեմք Տէրութեան այն օրէնքն թէ՝ «կայս. վարժարանէն ելած աշակերտք, իրենց հայրենեաց մէջ իրաւունք ունին քաղ. բժշկութեան կոչուելու», յանժամ յայս մեծ կռուեննամք բժշկական վարչութենէն և մանաւանդ նորա արժանաւոր նախագահ Ֆերտինան Պէյէն, որ գործադրելով այս օրէնք պիտի պսակէ նաև քաղաքացւոց խնդիրն:

Այս առթիւ կ'յայտարարեմք թէ, բնիկ Պօլսեցի և նոյնպէս կայս. վարժարանի աշակերտներէն դեղագործ Բուբէն էֆէնտի Գօլանճեան 2—3 տարիէ ի վեր քաղաքիս մէջ ընտիր դեղարան մը բանալով, նոր և լաւ պատրաստուած դեղերովն, գիւրամատչելի գնովն և ազգասէր ձրի դեղ տալովն Ազգայնոցս խորին շնորհակալեացն արժանացած է նոյնպէս:

Վերյիշեալ բժիշկ և դեղագործ էֆէնտիներն՝ իրենց զոհողութեամբք և ընտիր բնաւորութեամբն Ազգայնոցս մասին գանձ մ'ըլլալնուն, քաջայոյս եմք որ իրենք ևս պիտի գնահատեն և վարձատրեն զայնս:

Ս. ՓՐԿԻՉ ԽԱՍԹԱԽԱՆԷՍԻ

Աթիտէքի ճէտվէլլէր տէրճի գըլընտը խասթախանէի մէզքիւր հոգաբարձութիւնը թարաֆընտան մաթպաամըզա կէօնտէրիլմիշ տիր.

Կ. Պօլիս 1 Հոկտեմբեր 1882

. . . Խմբագիր Տէր

Հոգաբարձութիւնս շնորհակալութեամբ կը հրատարակէ Ձեր Պատուական լրագրոյն միջոցաւ սեպտ. ամսոյ նուիրատու անձանց անուանքը:

Մեծ. Տեառց	Ղրուշ
Բարեսէր ոմն Յ. Ա.	
Հարենց էֆէնտիի ձեռամբ	200
Կարապետ Թիւլպայեան կեսարացի	162
Բարեսէր ոմն Յ. Փարթամ	
Մնացիկեան էֆ.ի ձեռամբ	108
Յակոբ Մարտիկեան	54
Բարեսէր ոմն Յ. Տ.	
Կիւմիւշկէրտան էֆ.ի ձեռամբ	20
Գումգաբու Տիգրանի	
որբոյ. Հայկ. օգոս. ամսոյ	20
Ձիթավաճառ Խաչատուր	10
	574

Մեծ. Տիգրան էֆ. Գարամանեան, ինչպէս շատ առթիւ մէջ, այս անգամ ևս բարեհաճեցաւ նուիրել 1347 հօխայ ընտիր քարածուխ.

Գարթալցի Տ. Մանուէլ քահանայ 15 հօխայ գինի.

Բարեսէր ոմն Յ. Պօղոս Մանուէլեան էֆ.ի ձեռամբ 76 հօխայ բրինձ.

Բարեսէր ոմն 1 ոչխար

» » 50 հատ քալու

Յակոբ Սանտալճեան 35 կտոր տպագրեալ գրեանք 16 կտոր ձեռագիր գրեանք.

Բրուտ Յարութիւն և Սիմէոն 7 կտոր հողէ ամաններ.

Ս. Դ. Պարտիզպանեան 60 տեսթէ սիկառի թուղթ.

Ի դիմաց Հիւանդ. Հոգաբարձ.

Ատենադպիր Ատենապետ

Յ. Ֆէնէրճեան Միքայէլ Յակոբեան

ՅՈՒՑԱԿ ՈՒԹՆԵՐՈՐԴ

1882 տարւոյ հանգանակութեան 'ի նպաստ Ազգ. Հիւանդանոցի (մինչ սեպտեմբեր 30)

	Բանկի Լիրա	Օս.
Նօթներըով ցուցակին գումարը	98·68 3/4	789 1/2
Մեծ. Տեարք		
Յակոբ Նորատունկեան	3·12 1/2	25
Պապիկ Գալչինօֆ	1·—	8
Մարուգէ Ֆրէնկեան	0·25	2
Գ. Տ. Գրիգորեան և Ընկերութիւն	0·12 1/2	1
Խաչիկ Պագդալեան	0·12 1/2	1
Մկրտիչ Սերովբեան	0·12 1/2	1
	103·43 3/4	827 1/2

(Շարունակելի)

ԹԷՎՃԻՀԱԹ

Մալիյէ նազըրը Մինիր պէյ էֆէնտի հազրէթլէրինէ բիւթպէի սամիսի վէզարէթ,

Մէքթէպը Սուլթանի միւտիրի խամյիլ պէյ էֆէնտի հազրէթլէրինէ բիւթպէի պալա,

Բօմա սէֆարէթը Սէնիյէսի իքինճի քեաթիպի Բէշատ պէյ էֆէնտինին հալիզ օլտըղը բիւթպէի իւլիյէնին դալէմինէ թահվիլիյլէ, ճօհաէսինէ բիւթպէի սանիյէ ալնփը միւթէմայիզի թէվճիհ պույրուլմուշ տըր:

ՄԿՐՏԻՉ ՎԷ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ

ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՊԻՐԱՏԷՐԼԷՐԻՆ

ՏԷՄԻՐ ԽՈՒՐՏԱՎԱԹ ՎԷ ԷՇԷՎԱԹ ՎԷ ՍԱԻՐԷ ՄԱՂԱԶԱԼԱՐԸ

ԱՆԱՏՕԼՈՒ ՎԷ ՌՈՒՄԷԼԻ ՎԷ ՏԷՐՍԱԱՏԷԹ ՔԱՂԱԲԷԹԼՈՒ ԹԻՃԱՐ ՎԷ ԳՕՄԻՍԻՕՆՃԸԼԱՐԸՆԱ ԻԽԹԱՐ

Շէհրիմիզ էհալիսինէ վէ թաշրա միւշթէրիլէրիմիզէ պիր սուհուլէթ օլմագ իւզրէ, Գալաթաատա Բէնտէրեալիս բազարընտա վաքը մաղազալարըմըզտան պաշգա, պու քէրրէ Սթամպօլտա Ֆինճանճըլար եօգուշունտա 22 նումէրօ իլէ մուրագգամ սաայէ Մ. Ջօլաքըն մաղազասընտա պիր մուէթթազամ շիւպէ քիւշատ իյլէմիշ օլտուղումուզու բազարէթլու միւշթէրիլէրիմիզէ իլան իտէրիզ:

Մէզքիւր շիւպէմիզտէ էնվաի եէնի չիֆթ մաքինալարը, տիքիշ մաքինալարը, քիլիտ, եարըմ թագըմլարը, գունտուրաճըլըգա մախսուս պիլճէրիմլէ ալաթ վէ էշեա, Բուս քիլիտլէրի, տիւֆէք ալաթլարը, ֆայրիգալարա մախսուս էտէվաթ վէ էլէ թագըմլարը, սիլահ թագըմլարը, գինկօտան մամուլ թաս, քէզմէ, սաղան վէ սաիր պու նէվ էշեա, ալաթ թագըմլարը, չարգ թագըմլարը, 40 սէթիլ ամթէչէ տայանըր մէշհուր Մօրկան ֆապրիգասընըն քուխթալարը, զինգօ, գուրշուն, չէլիք, տէմիր վէ սաիր թէլ, սաիր թէնէքէ, գօգալու էնվաի մայլէր, վէլհասըլ հէր տիւրլիւ տէմիր խուրտավաթ վէ էշէվաթ վէ թօհաֆիյէ մէվճուտ օլուպ, պունլար էն ալա ֆապրիգալարտան օլտուգլարը հալտէ էհվէն ֆիաթլա սաթըլմագտա տըր:

Շունու տախի պէյան իտէրիզ քի, բազարէթլու միւշթէրիլէրիմիզէ սուհուլէթ կէօսթէրիլմէք իչին հէր նէվ թէսպիհ իթթիֆագ գըլընմըշ օլմագլա, հէրքէս Տէրսաատէթ վէ հէրքէս թաշրատան թօպտան սիփարիշ հէր նէվ մըլլըւլար հէմ փէրաքէնտէ չարշու վէ հէմ տէ սաթըլըր մանիֆաթուրա իհրազ օլընմագտա տըր:

Թէվզիհ միւշթէրիլէրիմիզ թարաֆընտան պուլունան սիփարիշլէրի, պիր տէ գօլայլըգ իլէ թէսլիմ էթմէք իչին գըլընմըշ օլունտա մաղազամըզ պէտէլի քէֆալէթ վէ մէքթուպլարը պէյանը աւրոպա ճինս էսքեաթ օլան մալլար հէր իւմիթ վէ հէր ճինս մաղազամըզտա հաճըր տըր:

Թալիպ օլան զէվաթ՝ թօպտան թօպտան գայրէթ մուհարրէր ատրէս միւրաճաաթ պույուրսունլար:

Մ. Յ. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՊԻՐԱՏԷՐԼԷՐ

Գալաթա

Եօրկանճըլար սօգագ Ն. 70

ՄՈՒԹԷՖԷՐՐԻԳԱ

Բիւչուկիյէ վէ Իսլիմիյէ մէքթեպլէրի շակիրտանընըն քեաֆֆէսինին պիր Թարզ իւզրէ էլպիսէլէրի պուլունմասը Մէարիֆ նէզարէթինէճ դարարկիր օլմուշտըր:

Շակիրտանըն բէտէլլէրի Թարաֆընտան միւրայաա օլընաճագ էլպիսէլէր Մէարիֆ Նէզարէթինտէ մէվճուտ օլան նիւմունէ վէճհ իլէ իմալ օլընաճագ, վէ շակիրտան իլէ մէքթէպը Իսլիմիյէ գալֆալարընըն (կառավարիչ) եաղալարընա «մէքթէպը բիւչուկիյէ» վէ «մէքթէպը իսլիմիյէ» վէ մէքթէպը իսլիմիյէ գալֆասը» իպարէլէրինի հավի պիրէր ալամէթ վազ օլընաճագ իմիշ:

—

Էյտինէ կաղէթասընըն պէյանընա կէօրէ, Մալքարա գասապասը միւթէֆէրրիգընտան Եօրկաքի վէ Հաճի Յովսէփ վէ Հաճի Թորոս վէ Տիրանեան Յովհաննէս վէ Նիգօլաքի վէ Բանտեօթաքի վէ Հաճի Աղաս վէ Պէքեարզատէ Յովհաննէս վէ Խարալամպօ էֆէնտիլէր՝ մէչհուր Տէլի Գօսթանթի նամ շագիյի վէ ավէնէսինի տէրտէսթ իտէն գասապայի մէզքիւրէտէ արամազ օլան ասաքիրը Շահանէյէ պիր զիյաֆէթ քէշիտէ իթմիշլէր տիր:

—

Նէօ Սէֆէր նամ իսմիր կաղէթասընըն պէյանընա կէօրէ, Այտըն վիլայէթի տախիլինտէ պուլունան վէ գօնսօլօսլըգլար լազըմ օլընըր, եալընըզ Եունան գօնսօլօսլըղը լազըմ օլընմամըշ տըր: Իչպու Թէտպիր՝ եէնի վազ օլընան գօնսօլօս նիզամնամէսի իգթիզաթընտան իմիշ:

—

Բարիզտէ պու սէնէ քիւշատ օլընաճագ թէլէկրաֆ գօնֆէրանսընտա հազըր պուլունմագ իւզրէ թէլէկրաֆ նէզարէթի մէմուրլարընտան Էմիլ Լաղուէն էֆ. հիւքիւմէթը Սէնիյէ ճանիպինտէն գօմիսէր թաէյին օլունմուշ տըր:

Մէզքիւր գօնֆէրանսա էքսէր տէվլէթլէր Թարաֆընտան գօմիսէրնասպ ու Թաէյին գըլընմըշտըր:

Մէզքիւր գօնֆէրանս՝ տէնիզ ալթընտան վազ օլունմուշ օլան թէլէկրաֆ խաթթլարընը հիմայէյէ տաիր պիր նիզամնամէ լայիհասընը Թանզիմ իտէճէք տիր:

ԹԱՄՇԻՀ

Տիւնքի նիւսխէմիզին իքինճի սահիֆէսինտէ մունտէրիճ «Ինկիլիզ Տօնանմասը» սէրլէվհալը պէնտտէ խաթիաճէ պէօյլէճէ պիր սէհվ վուգու պուլմուշ տըր։ Շէօյլէ քի, սահիֆէի մէզքիւրէնին Յիւնճիւ սիւթունունըն 15-ինճի սաթըրընտաքի «1866» թարիխը սէհվ օլուպ, թարիխը մէզքիւր «1666» օգունմալը տըր։

ՍԱՐՐԱՖԻՑԷ

Մալիւմ օլտըղը իւզրէ 8 միլիօնլըգ պիր Օսմանլը խըթիգրազը մէյտանը թէտաւիւլէ չըգարըլաճագ տըր· պու խըթիգրազ հիւքիւմէթ թարաֆընտան ագտ օլունմայըպ, անտէն հասըլ օլաճագ ագչէ տամամըն հիւքիւմէթին սանտըղընա կիրմէյէճէգ տիր։ Հիւքիւմէթին Բուսուսի սիթթէտէն կէօսթէրմիշ օլտուղը թախսիսաթը մախսուսէ, էսհամի Օսմանլյէ համիլլէրի մէնֆաաթինա օլարագ թէսվիյէ իթմէքլէ մանէն խաթիֆաթէ խաճէճէգ տիր։

Պու խըթիգրազ՝ հիւքիւմէթ ագչէ իգրազ խաէն պազը պանգէրլէր սինտիգասը թարաֆընտան պու այ զարֆընտա մէյտանը թէտաւիւլէ չըգարըլաճագ տըր։ Թահվիլաթը մէզքիւրէնին մըգտար ու չէրայիթի հէնուզ գարարլաշտըրըլմամըշ իսէ տէ, պունուն 200 միլիօն ֆրանգլըգ եանի 500էր ֆրանգլըգ 400000 էսհամ օլաճաղընտան պահս օլունույօր։ Օսմանլը Պանգասը՝ պանքէրլէրին հիսապընա օլարագ, պու մուամէլէնին խարճսինի տէրէօհտէ իթմիշ տիր։

Եվրօբա թէլէկրաֆլարը՝ բիյասամըզտա ալըմ սաթըմ վուգուպուլմատըղը մունճիր օլաճագ էքրէճէ օլմասըղը ճիհէթլէ պուրա բիյասասընտա հիչ պիր իշ օլմամըշ վէ ֆիյաթլար տիւշկինճէ պուլունմուշ տըր։ Տիւն գօնսօլիտէ 14 ղրշ 43 բարայա ալըլըպ 14 ղրշ 10 բարայա գաբայա գաբանմըշ տըր։ Տույանը միւթթահէտէի Մըսըրյէ տախի պուն սաղան 79 ֆր. 15էն ալընըպ սաթըլմագտա իքէն գաբանտըղը սըրատա 79 ֆր. 05 սանթիմէ էնմիշ տիր։ Ալէլ ումում միւխթէլիֆ խըթիգրազլար 1էր ֆրանգ էնմիշլէր տիր։ Օսմանլը պանգասը էսհամը իչպու թէնէզզիւլը ումումիտէն միւթէէսսիր օլմամըշ տըր։

ՍԱՐՐԱՖԻՑԷ

ԵՎՐՕԲԱ ՊՕՐՍԱՍԸ

Լօնտրա 16 Հոկտ.

Ինկիլիզ էսհամը Ինկ. Լիր.	101-7/16
Օսմ. էսհամը աշըլտը	12-15/16
» » գաբանտը	13-1/8
Խըթիգրազ 65	16-1/4
» 69	14-1/2
» 71	72-
» 72	26-3/4
» 73	13-1/8
Օսմանլը Պանգասը	22-1/4
Ռուսիա խըթիգրազը	86-
Մըսըր տայ. մուէթա հըտէ	71-3/8
» խըթիյագը	92-7/8
Տախրա Մանիէ (Մըսըր)	70-1/4
Ռօչիլտ խըթիգրազը (Մըսըր)	92-
Մաճարիսթ. էսհամը 1877	102-1/8
Գամպիօ Բարիզ 3 այ վատէ	-

Բարիզ 16 Հոկտ.

Ֆրանս. էսհ. 3 % Ֆր.	81-45
» » % 5	116-45
Օսմ. էսհամը աշըլտը	12-97 1/2
» » գաբանտը	13-
Խըթիգրազ 65 Ֆր.	81-
» 69	69-
» 73	65-
Ռումէլի չըմէնտօֆէրի	58-57 1/2
Օսմ. Պանգասը	810-
Գրէտի Լիօնէ	638-75
Գրէտի Ֆօնսիէ	1425-
Լիօն ագսիօնը	1636-25
Սուէյիշ ագսիօնը	2680-
Ռուսիա 5 % 1877	91-
Իթալիա էսհամը	89-10
Մըսր Ֆօնտ. մուէթա հըտէ	362-50
Մաճարիսթան էսհամը	101-1/2
Նուսիա 6 % 1879	-
Գամպիօ 3 այ վատէ	25-24

Վիէննա 16 Հոկտ.

Ալթըն ֆիօրին	–
Ռումէլի չըմէնտօֆէրի	26-

ԳԱԼԱԹԱ ՊՕՐՍԱՍԸ

Էսհ. ում. տիւն ալը. գար.	14-10
Պու սաղան աշըլտը	14-13
Մըսըր մուէթթահէտէ. գար.	79-
Պու սաղան աշըլտը	79-
Խըթիգր. 65 (մուէթան)	84-
» 65	80-
» 69 (բինար	71-
» 72 (Պօն տիւ Թրէ.)	25-50
» 73	65-
Ռումէլի չըմէնտօֆէրի	57-
Ագչէ ֆայիզի	9-
Բէթօր Ղրշ	-
Հէմվալէսիզ »	20-

ՊԱՆԳԱ ԱԳՍԻՕՆԼԱՐԸ

Գրէտի ժէնէրալ	7-03
Սթամպօլ պանգասը	9-
Սօսիէթէ ժէնէրալ	5-15
Թրամվայ	3-40

ԱԳՋԷԼԵՐԻՆ ՖԻՑԱԹԸ

Օսմ. լիրասը 100 ղրշ. տան	Ղ. Բր.
Պէյազ մէճիտիյէ Ֆարգը	107-33
Մէթալիգ »	102-20
Պէշլիք »	103-30
Ալթըլըգ »	124-15
Պագըր »	700-
Գայմէ	1030-
Ինկիլիզ լիրասը	110-5
Ֆրանսըզ ալթունը	87-26
Բօլ	90-6
Գրէմից ալթունը	51-20
Գարպօն գայմէսի	9-07

ԻԼԱՆԱԹ

ՏԱՎԱ ՎԷՔԻԼԻ

ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԷՖԷՆՏԻ

Անատոլը Թահրիրաթը էճնէպիյէ օտասը խուլաֆասընտան օլուպ, 20 սէնէտէն պէրու միւլքիյէ Բուտէլի վիլայէթի Թէրճէմանլըղը իլէ Պէյօղլու ճէզա տաիրէսի միւսթանթիգլիկինտէ վէ Բուսուսի Էմանէթի մաճիֆէսթօ գալէմի միւմէյյիզլիկի իլէ էտիրնէ միւլայէթի տախիլիյէ Օրթաքէօյ գազասը միւտտաիի ումումիլիկինտէ վէ խուգուգ ճէզա տաիրէսի սէրմիւսթանթիգլիկի իլէ Տէրսաատէթ ճէզա տաիրէսի միւսթանթիգլիկինտէ միւսթախտէմ պուլունմուշ օլտըղը հալտէ, պու տէֆա մէհաքիմի հուգուգիյէ վէ ճէզաիյէտէ քեաֆֆէսինտէ իճրայի վէքեալէթ մէզունիյէթինէ մազհար օլտըղընտան Ալիյէ Նէզարէթի ճէլիլէսինտէն պէրինճի սընըֆ չահատէթնամէսինի պիլիմթիհան խաթիհալ խյէմիշ օլան Մարգարեան Յովհաննէս Էֆէնտի Գալաթատա Բիւ բէքճիլէր իչինտէ Զէյվէր պէյ խանընտա 17 նումէրօլը օտայը քէնտիսինէ խասրէթմէկլէ իշթիգալէ պաշլամըշ օլտուղը իլան օլունուր։ 10—1

Էֆէնտիի մումաիլէյհին միւսթագիմ վէ ումուրը ճէզաիյէտէ ղայէթ միւճէրրէպ օլտըղը միւսթաղնիի պէյան տըր։

ԲԱՐԻԶ ՄԷՔԹԷՊԸ ԹԸՊՊԻՑԷՍԻ ՏԻՇՃԻՍԻ ՏՕԳԹՕՐ ՏՈՒՐԻՆԻՆԻՆ ԹԷՐԹԻՊԻ

Ինսանըն հըֆզը սըհհաթինէ էլզէմ վէ լազիմ օլան թէտապիրտէն պիրի տիշլէրինին թէմիզլիկի մատտէսի օլուպ, էկէր պունա տըգգաթ օլունմազ իսէ, պունտան խայլի մազարրաթ հասըլ էլէճէքի կիպի, բէք չօգ խասթալըգ տա անտէն նէշէթ իտէր։

Մէշհուր Թօյմ կազէթասը՝ ազըզը թէմիզլէմէ մախսուս արզուլունտա պուլունան գէօլունիւ Տօգթօր Տուրինի գազար թէճրիպէ վէ էհլիյէթի պուլունան պաշգա պիր հէքիմ առաւը հասն պուլունմատըղընը վէ մումաիլէյհին 1863 տէ «աղզըն հըֆզը սըհհաթի» խագգընտա նէշր իթտիկի րիսալէտէ միւնտէրիճ թէնպիհաթը թէքմիլ քիմէսնէլէր թարաֆընտան թագտիր օլունտուղընը պէյան իտէյօր։

Գանժէ-ի նամ Ինկիլիզ Լրագրին քանինտէ միւճիթ պօզմայըպ մուհաֆազա իտէն, վէ տիշ էթլէրինի գուվվէթլէնտիրէն տիշ տօզու իլէ տիշ թօզը թագիպը մումաիլէյհին բէշէթագարըննա թէվֆիգէն թէրթիպ էտիլմիշ տիր։

Պու տիշ տօզընըն տօրէթը խաթ...

Տէրսաատէթ Պիտայէթ Մահքէմէսինտէն կէլէն իլան։

Իզզէթլու Հասան Սոթի պէյին սաատէթլու Սիւլէյման պէյ էֆէնտիյէ տէյնի պուլունան մէպալիղը մալիւմէնին թէսվիյէսի զըմնընտա, միւբ մումաիլէյհին Օրթաքէօյտէ Տէրէ Եօլը սօգագընտա վագը 8 նումէրօ իլէ մուրագգամ Զիֆթէ համամընտա վէ էսնէ համամը մէզքիւրէ մուհաֆազէ իքի պապ տիւքքեանըն սատտէ վէ էսնէ համամը մէզքիւրէ խալաէ օլան 178 ղրշ 22 բարայա պիր պապ օտայը միւշթէմիլ մաղազաներին միւլքիէրինին 120 սէհմ իթիպարիլէ 40 սէհմ հիսսէի շայիասը պունտան ագտէմ միւզայէտէյէ գօնուլարագ, լիրասը Օսմանի 100 ղրշ հիսապըյլէ 15500 ղուրուշտա թալիպի էօհտէսինտէ թէգարրուր իյլէտիլինտէն, էմլաքը մէզքիւրէյէ 100տէ 5 զամմըլըն դիյատէյէ թալիպ օլանլարըն թարիխը իլանտէն 31 կիւնէ գատար Տէրսաատէթ Պիտայէթ Մահքէմէսինէ Նիզամիյէ իճրա տաիրէսինէ միւրաճաաթ իյլէմէլէրի իլան օլունուր։

4 Թըշրինի էվվէլ 98

Եվգաֆը Հիւմայուն Վարիտաթը Ումումիյէ խազինէսինտէն կէլէն իլան։

Զավալլը պաշը Ազարի Մէհմ. Էֆէնտի վաֆֆընտան Թօբխանէտէ վագըֆը մէզքիւր ճամիի

չէրիֆի թահթընտա քեաին պիր պապ տիւքքեան քիրայա վէրիլէճէքլինտէն, իլանը թարիխինտէն նիհայէթ պիր հաֆթայա գատար 100տէ 10 նիսպէթինտէ բէյ ագչէսիյլէ պէրապէր Եվգաֆը Հիւմայուն Վարիտաթը Ումումիյէ իտարէսինէ կէլմէլէրի, վէ միւտաքէթը մէզքիւրէտէն սօնրա իհալէի գաթիյէսի իճրա գըլընաճաղը իլան օլունուր։

4 Թըշրինի էվվէլ 98 3—1

Թօբխանէի Ամիրէ մէճլիսինտէն կէլէն իլան։

98 սէնէսի մալիյէսի չէհրը Թըշրինի սանիսի պաշլանտըղընտան 99 սէնէսի Թըշրինի էվվէլի ղայէթինէ գատար պիր սէնէի քեամիլէ զարֆընտա Պաշըը Սէֆիտ պօղազը Թօճը պիրինճի վէ իքինճի ալայլարը խալքը վէ զապըթանը վէ նէֆէրաթըյլա Թօբխանէի Ամիրէ մէնսուպաթընտան օլատա պուլունաճագ պաքիրը Շահանէ Թայինաթը իչին իգթիզա խաէն լահմըն 98 սէնէսի Թըշրինի էվվէլինին սէօրտիւնճիւ բազար էրթէսի կիւնինտէն իթիպարէն միւնագասասընա պէտ խուլէրէք, չէհրը մէզքիւրըն 20ինճի չարշէնպէ կիւնիւ գարարը գաթիյի վէրիլէճէքինտէն, վէ Ֆէրտասը բէնճշէնպէ կիւնիւ տախի 100տէ 5 գարարլը օլունաճաղընտան, իթալէսինէ թալիպ օլանլարըն միւսաթէթը մէզքիւրէ զարֆընտա հէր կիւն նիհայէթ սաաթ 10ա գատար Թօբխանէի Ամիրէ մէճլիսինէ միւրաճաաթ իյլէմէլէրի իլան օլունուր։

4 Թըշրինի էվվէլ 98 3—1

ՏՕՔԹՕՐ ԱՅՎԱԶԵԱՆ

ՋՕՃՈՒԳ ԽԱՍԹԱԼԸԳԼԱՐԸՆԱ ՄԱԽՍՈՒՍ ԹԱՊԻՊ

Տօգթօրը մումաիլէյհ՝ պունտան պէօյլէ բազար իրթէսի, չարշէնպէ վէ ճումա կիւնլէրի սաատ պանճտան էօյլէնէ գատար Պէյօղլունտա 247 նումէրօլու Ինկիլիզ էճզախանէսի նամը իլէ մարուֆ Գանժէ-ի պիրատէրլէրինին էճզախանէսինտէ քէնտիսինէ միւրաճաաթ խաէնլէրի գապուլ վէ թէտավի խաճէճէքինի վէ պու սիմագ խաէնլէրի տէ բէք կիւզէլ վէ էճզալ իլէ պուլունաճաղը միւրաճաաթ էտէր էհալի իլան խաէր։

ԷԼՊԻՍԷ ՄԱՂԱԶԱՍԸ

Սթամպօլտա Պաղչէ գարուսընտա Շէյխուլամ խանընտա Ն. 5

Իշպու խանտակի ումումի անիզմանէմիզ իլէ էհալի քիրամ իլէ միւշթէրի վէ միւթէաատիտ սօսթլարըմըզլա իլան խաէրիզ քի պու տէֆա Սթամպօլտա Պաղչէ-Գաբուսունտա Շէյխ-իւլ-Իսլամ խանընտա 5 նումէրօ իլէ մուրագգամ տիւքքեանտա ճէտիտ պիր էլպիսէ մաղազասը քիւշատ խաէրէք, տէրունիտտէ Ֆրանսըզ վէ Ինկիլիզ գումաշլարընտան մամուլ պէօյլէճէ սաքօ վէ չօճուգլարա մախսուս էնվայի մէլպուսաթը նէֆիսէ սաթըլըր, վէ Ֆուրիգտէ ճարի օլան էճնէի մօտայա կէօրէ սըփարիշ սաթէ խամըլ օլունուր։ Էհալիյէ խօշնուտ իթմէք էֆքեարը իլէ սէրէճէի նիհայէթ սայ ու ղայրէթ օլունտուղու կիպի, ֆիյաթլարը միւմքին մէրթէպէ բէհվին վէ խըրտավէթի մուգթազիյէնին հիւսնիւ իխթարընա պիտաէնտիրէ տըգգաթ օլունաճաղը աէքեար օլուպ, խուսուսաթը մարուզէնին մազրունը հագիգաթ պուլունտուղունու միւշահատէ իթմէք արզու խաէն զէվաթը քիրամըն էնէ մաղազամըզը թէշրիֆ պույուրմալարընը թէմէննի խաէրիզ։

ԻՆԵԱՍ ԳՕԷՆ ՎԷ ԳՈՒՄԲ.

ՍԱՀԻՊԻ ԻՄԹԻՅԱԶ ԱՆՏՕՆ ՍԱԳԱԵԱՆ

ԻԼԱՆԸ ՄՈՒՀԻՄՄ

ԷՃԶԱԽԱՆԷԻ

Պ. ՎԷ Հ. ՔԻՒՉԻՒՔԵԱՆ ՊԻՐԱՏԷՐԼԷՐ

Միւտտէթի մէտիտէտէն պէրու կէրէք էհալի թիւճճարլարը իլէ վէ կէրէք էճզաճըլարը տամամըն իլէ մէշհուր պուլունուպ, բազարթէսի էճզախանէ հօշնուտիյէթի իչին էյլէն կէլէնի տագտ տիրիզ թէմէտտիւն, հիւրմէթլու միւշթէրիլէրիմիզէ վէ ումում էհալիյէ բանտա մալիւմ տըր։

Պու տէֆա տախի էհալինին պէրու հիւրմէթլու միւշթէրիլէրիմիզէ պէօյլէ պիր սուհուլէթ օլմագ իչին պիր էճզախանէնին քիւշատընա արզու քեչ օլուպ, վէ պու արզումըզ տախի եալըզ սըրալարտա, չօգ սէնէլէրտէն պէրու սամիլէրին մալիւմ օլան Սթամպօլտա Եէնի Ճամի էքի 26 նումէրօ իլէ մուրագգամ էճզա տէբօզիթօ մագամը, պու տէֆա էնիւ Սթամպօլտա քէօփրիւ պաշընտա 77 նումէրօ իլէ մուրագգամ Պ. վէ Հ. ՔԻՒՉԻՒՔԵԱՆ ՊԻՐԱՏԷՐԼԷՐ խանտանը իլէ պիր էճզախանէ վէ տէբօզիթօ քիւշատ իթմիշ պուլունտուղումուզ, հիւրմէթլու միւշթէրիլէրիմիզէ վէ ումում էհալիյէ արզ ու պէյան խաէրիզ։

Մէզքիւր էճզախանէ վէ տէբօզիթօմուզտա, Ֆրանսա-ն, Լօնտրա-ն վէ Ալէմանիա-ն մէշհուր լապօրաթուարլարընտան պիլէ ճէլպ իթտիկիմիզ գայէթ մըգտարը ու գիթլերը վէ էն սօն ճինսլէրինտէն միւղմէտ, վէ էհվէն ֆիյաթլա ֆռախթ օլունուր։ Պանիլագատան մատտէ հէքիմ իտալ պուլունան էվրագ ճինս չարայ, գօնսէրվ, խաղէ մատէն սոլուբը, վէ ֆաիրինճի նէվ պալըգ եաղը, վէ մէշրուպաթը սաիրէ սայիրմա պուլունաճագ տըր։ Մէզքիւր էճզախանէմիզ վարիտ օլան րէչէթէլար, անգարիպ թագէ իլաճլար վէ էհվէն ֆիյաթլար իլէ ղայէթ տիգգաթլը պիր սուրէթտէ իմալ օլունուր։

Պունտան մա գաթի նազար, մէզքիւր էճզախանէմիզ լիզեարինէ հէքիմ պուլունաճագ խաէնի թախիր օլունմայ օլուպ, պու պապտա պիր մարազատան սարայը հէքիմ իլէ պիր խըթիշարէ իթմէք արզուսի օլան զէվաթ, մէզքիւր էճզախանէմիզ թէշրիֆ պույուրմալարը, հէր պիր ճիհէթճէ ֆայիտէմէնտ օլաճաղլարը տախի պէյան օլունուր։

Պաշէհու շէհրիմիզ սթէրլար հաղըրտաքիլէրտէն քէնտի միւճէրրէպլէրի հէր կիւն Թամիրիմիզ օլան Տօքթ. Արապեան էֆէնտի տախի, հէր բազար կիւնլէրի սաապահըն սաաթ 3 տէն 8է գատար քէնտիսինէ միւրաճաաթ իտէն խասթալարը մէճճանէն միւայէնէ խըլաճաղը, վէ սաիր կիւնլէր տէ սաատ 3 տէն 8է գատար նինէ էճզախանէմիզտէ պուլունաճագ տըր։

(1) (2) (3)

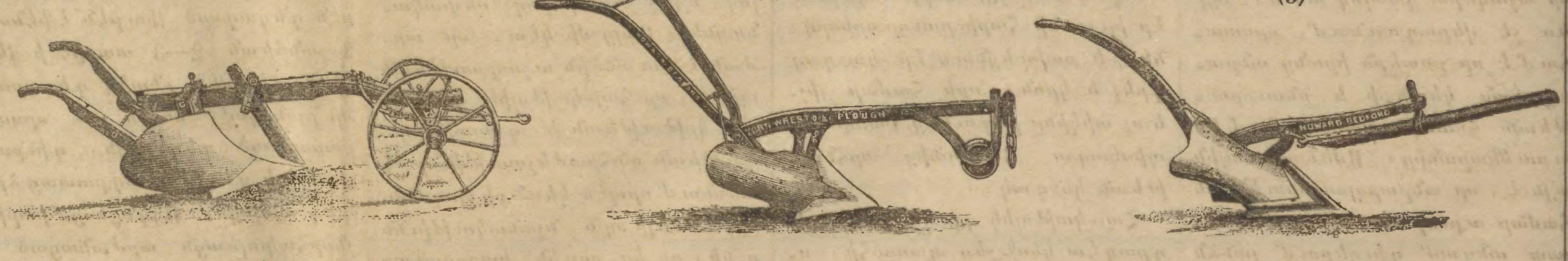

ՋԻՖԹՃԻԼԵՐԷ ՄՈՒՀԻՄՄ ԳՕԼԱՅԼԸԳ ԱՃԷՆԹԱՍՈՒ ՏԷՐԱԼԻՑԷՏԷ ԳԱԼԱԹԱՏԱ

Մ. Ց. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՊԻՐԱՏԷՐԼԷՐ

Գալաթէ բէտիմլէրի կէօթէրիլէն սապանլար, վէ սայիր էտէվաթը զիրաաթիյէ Ինկիլթէրրանըն գրամթ ճէմիյէթը զիրաիյէսի թարաֆընտան ԷԼԼԻ ԱԼԹԸ ՊԻՐԻՆՃԻ ՄԻՒՔԵԱՖԱԹ գազանմըշ օլան Միւսիւ Հօուարտըն ֆապրիգասընտան ճէլպ օլունուպ, Անատօլու վէ Ռումէլի չիֆթճիլէրինէ պէյլիքք գօլայլըգլար կէօսթէրմիշ տիր։

Մէզքիւր սապանլար կէրէք էումուզ վէ կէրէք աթ թօբրագըն սուրըլմասընա, վէ պու սապանլարլա խըլէճէն չիֆթճինին խաթիֆաէթ էճռաթը գօլայլըգլարը թարիֆ իլէ անլաթմագ միւմքին տէյիլ։

Մէզքիւր սապանլարըն պէյիմ էսկի ուսուլտէ օլան վէ ԱՐՕՐ վէ ԳՕ ԹԱՆ տէնիլէնլէրէ պէնզէր խաէ տէ, էյլէ պիր ալա ուսուլտէ իմալ իտէլմիշ քի, խաթէնույէ տէրինլիքէ չիֆթ սիւրէպիլիր, ազ էօքիւզ իլէ չօգ իշ կէօրէճէք տիր. Հասըլը պու ալէթին վասըֆ օլունմասը տախի ճէօյլէք կէրէքլիէ Անատօլու վէ Ռումէլի ահալիսինին մախսուսէն իլան օլունուր։

Մէզքիւր սապանլարըն թօբրագա սալտըղը ուճլարընտան էնէէքլէրի կէօրունուր։

	(1) Ն. սապանը գըլէ	60	ֆի. 5	Օսմ. Լ.	էճէլի	15	ղրշ.
	(2) » »	» 40	» 5	»	»	»	12	»
Սաթըշ տէմիրտէն	(3) » »	» 20	» 2	»	»	»	12	»

Գամըը վէ սայիր հէյվան իլէ նագլի չօգ գօլայ տըր։

Իշպու սապանլար հազըրընտա գիւմէթ մալիմաթ ալմագ իսթէյէնլէր, տօղրուտան տօղրույա Մուրատեան պիրատէրլէրէ միւրաճաաթ էտէպիլիրլէր։ Թաշրայա պուլունան սըրալարըն պէտէլի բէշին կէօնտէրիլիր։ Պու մագինալարըն խայլի բէտիմլէրի տախի վար տըր քի թալիպինէ վէրիլէճէք տիր։

ԹԱՇՐԱՏԱ ՊՈՒԼՈՒՆԱՆ ՎԷՔԻԼԼԷՐԻՄԻԶԻՆ ԻՍԻՄԼԷՐԻ

Թրապիզօն. } Սօգիւթ. } Էնգիւրէ. } Զօնկիւլտագ վէ Բէճնին. } Գէօրգ աղա Թօբալեան. Ալթարճը խան Ն. 14.
Սիվրի Հիսար. }
Պէյ Պազար. }

Պրուսա. Պօղօս վէ Յակոբճան աղա Տէմիրճի
Պաֆրա. վէքիլի Ա. Կատա օղլու. Խ. Պօտիկ օղլու աղալար
Սամսօն. Ն. Ճինկօզեան, Մ. Տատեան վէ Գ. Միքայէլեան աղալար վէ գումբանիասը
Երզնկեան՝ Յակոբ աղա Շաւարշ
Պանտըրմա. Յովհաննէս աղա Տէր Անտոնեան
Բէօղէնէճէ. Գարապէթը պիրատէրլէր
Էրզրում. Յովհաննէս աղա Ինճեճեան
Կիլիս. Մանուկ աղա Յ. Քօջունեան
Պայպուրտ. Համբարձում աղա Գազանճեան
Թօգաթ. Գէորգ աղա Գ. Սէֆէրեան
Մէրզիֆօն. Մկրտիչ աղա Ֆէնէրճեան
Խարբուդ. Ճիվան աղա Թէրզիպաշեան
Բէօթահիա. Քեահեաեան գումբանեասընտան Յակոբ աղա Սուճուեան
Ադանա. Գրիգոր աղա Աւետիսեան
Պալըքեսէր. Միքայէլ աղա Պ. Սինանեան
Աֆիօն Գարահիսար. Յակոբ աղա Տօնէլեան
Գայսէրիյէ. Նորայր Թ աղա Մալխասեան
Զօրում. Գրիգոր աղա Զօրթեան
Ամասիա. Կարապետ աղա Կիւմիւշեան
Սունկուրլը. Աւետիս աղա Թուլասեան
Մուտանիա. Հէվանճէ Տավուս Թէմօ վէ շիրքէթասը
Մէրսին. » Մահտէսի Թօմա Միխալօղլու
Սիրտ. » Ճիւրճիլ Նասըֆ Ապպօշ Էլիաս
Սըվազ. Պետրոս աղա Տէրբօղոսեան Շէյխ խանընտա
Էտիրնէ. Խաչատուր վէ Թադէոս Մէնկիլեան աղալար Գազազխանէ չարշըսընտա
Թէրսիս. Հաճի Գրիգոր աղա Փանոսեան
Մալաթիա. Աւետիս աղա Եաղուպեան
Զաֆրան պօլու. Անդրանիկ աղա Թաշճեան
Գասթամօնի. Գրիգոր աղա Թագուորեան